Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 50, Şubat 2021, s. 47-65

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.46996>

Doç. Dr. Adem DOĞAN

Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi, ademdogan23@hotmail.com

Öğr. Gör. Hacı Mehmet ACAR

Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO, mehmetacar@mersin.edu.tr

POLİTİK PSİKOLOJİDE SEÇİLMİŞ TRAVMA VE SEÇİLMİŞ ZAFER: RESİM SANATI BAĞLAMINDA TÜRK VE YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN BEĞENİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Özet

Bireylerin yaşamlarında içinde bulundukları grupların/milletlerin tarihsel süreç içerisinde yaşadığı zaferlerin ya da travmaların etkisi olabilmektedir. Nesilden nesile aktarılan zafer ya da travmalar bireylerin olaylara bakışlarını, dünya görüşlerini, karşılaştıkları konuları değerlendirmelerini dahası diğer milletlere ilişkin duygularını dahi etkileyebilmektedir. Bu manada politik psikoloji de kullanılan ‘seçilmiş zafer’ ve ‘seçilmiş travma’ kavramları milletlerin tarihsel süreçte yaşanan olayların etkisinin niteliğini ortaya koymak amacıyla kullanılmaktadır. Bu çalışma, politik psikolojide kullanılan seçilmiş zafer ve seçilmiş travma kavramları bağlamında milletlerin tarihinde gerçekleşen tarihi zaferlerin veya travmatik olayların bireylerin sanata bakış açılarını resim sanatı bağlamında nasıl şekillendirdiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaçla Mersin Üniversitesi’nde öğrenim görmekte olan Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin resim sanatına olan beğenileri politik psikoloji bağlamında incelenmiştir. Araştırmada alan araştırması yöntemi ve anket tekniği uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, bireylerin kendi duygu dünyalarında ya da bilinçaltında yer alan seçilmiş zafer ve seçilmiş travmanın sanat eserini değerlendirmelerini etkilediğini ve önemli ölçüde resimlerdeki politik mesajlara göre o resmi beğeni düzeyine yön verdiğini söylemek mümkündür

Anahtar kelimeler: Politik Psikoloji, Seçilmiş Zafer, Seçilmiş Travma, Resim Sanatı

SELECTED TRAUMA AND SELECTED VICTORY IN POLITICAL PSYCHOLOGY: A RESEARCH ON APPRECIATIONS OF TURKISH AND FOREIGN STUDENTS IN THE CONTEXT OF PAINTING ART

Abstract

The victories or traumas experienced by the groups / nations in the historical process may have an effect on the lives of individuals. Victory or traumas passed down from generation to generation; It can affect individuals' view of events, their world views, their evaluations of the issues they encounter, and even their feelings about other nations. In this sense, the concepts of "chosen victory" and "chosen trauma" used in political psychology are used to reveal the nature of the effects of events experienced by nations in the historical process. This study aims to reveal how historical victories or traumatic events in the history of nations shaped individuals' perspectives on art within the context of the concepts of chosen victory and chosen trauma in political psychology. For this purpose, the appreciation of Turkish and foreign students studying at Mersin University in the art of painting was examined in the context of political psychology. Field research method and questionnaire technique were applied in the research. According to the findings obtained, it is possible to say that the chosen victory and the chosen trauma in the individual's emotional worlds or subconscious affect their evaluation of the work of art and significantly guide the level of appreciation of those paintings according to the political messages in the paintings.

Keywords: Political Psychology, Chosen Victory, Chosen Trauma, Painting Art

GİRİŞ

İnsanlık, tarih boyunca sanatla iç içe olmuş, zaman içerisinde çeşitli sanat akımları geliştirmiştir. İnsanlar, resim ve heykel sanatı başta olmak üzere farklı sanat alanlarıyla gelenek, görenek, örf ve adetlerini, dinlerini, düşlerini, rüyalarını, eleştirilerini, isyanlarını, politik kaygılarını, günlük yaşantılarını vs. dile getirmişlerdir. Fotoğrafın icadından önceki dönemlerde tıp, ekonomi, sosyolojik gelişmelerin yanı sıra savaş gibi önemli tarihi olaylar resim sanatı ile ölümsüzleştirilmiş ve sonraki nesillere aktarılmıştır. Bununla birlikte bu kültürel unsurların da toplumların şekillenmesinde önemli rol sahibi oldukları söylenebilir. Toplumun sosyal ve kültürel yapısının şekillenmesinde başka toplumların etkisinin de olduğunu söylemek mümkündür. “Toplumların ve büyük grupların kimliklerinin oluşumunda, onların tarihsel süreç içinde başka toplumlarla yaşadıkları olayların önemli bir yeri vardır. Bu olaylar o toplumun diğer toplumlardan farklılığının da belirleyicileri olabilmektedir (Çevik, 2009: 16). Toplumların yaşadığı bu süreçlere politik psikoloji bağlamında bakıldığında psikolojik bir takım etkilerinin ve yansımalarının olduğu muhakkaktır.

İlk olarak Frankfurt Sosyal Araştırmalar Enstitüsü’nün çalışmaları ile kullanılan politik psikoloji kavramı, ortaya çıktığından bu yana dönemin politik yapısını, liderlerin tutumlarını ve yönetim şekillerini ele almıştır. Bununla birlikte insanların duygu ve davranışlarının siyasi hayata etkilerini konu alan ve siyasal bilimleri psikoloji vasıtasıyla inceleyen bir bilim alanı

olmuştur. Politik psikolojide önemli kavramlardan biri de ‘seçilmiş zafer’ ve ‘seçilmiş travma’dır. Seçilmiş zafer, bir grubun/milletin başarılı olması ve başka bir grup veya millet üzerinde zafer kazanma duygusu oluşturan olaylar için kullanılırken, seçilmiş travma ise başka bir grup yada millet tarafından oluşturulmuş ve bir grupta küçük düşürülme ve mağduriyet duygularının yoğunlukla yaşandığı olaylar için kullanılmaktadır (Çiçek, 2009: İnan, 2010) Politik psikolojide yapılan araştırmalara göre her iki durum da insanları etkilemektedir ve bu etkiler nesilden nesile aktarılmaktadır.

Bu araştırma, politik psikolojide kullanılan seçilmiş zafer ve seçilmiş travma kavramları çerçevesinde milletlerin tarihinde gerçekleşen tarihi zaferlerin ya da travmatik olayların bireylerin sanata bakış açılarına nasıl şekillendirdiğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda Mersin Üniversitesi’nin Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerine yüz yüze görüşme yöntemiyle anket uygulanmıştır. Araştırma kapsamında ankete katılan öğrencilere Türk-İslam tarihi ve Batı dünyası açısından önem arz eden tarihi olayların resimleri gösterilerek, bu resimler hakkındaki görüşleri değerlendirilmiştir. Ayrıca, ankete katılan öğrencilerin resim sanatına olan ilgileri, resim sanatı ile ilgili bilgi düzeyleri ve sanat tarihine olan bilgilerinin yanı sıra Türk tarihi hakkındaki bilgileri ve ilgi düzeyleri sorulmuştur.

1. Sanat ve Psikoloji İlişkisi

Genel bir tanımlama ile sanat, insanın duygu, düşünce ve anlayışını, tabiattaki malzemelerden faydalanarak, heyecan ve hayranlık uyandıran bir biçimde ifade etmesidir (Şahin, 1999:2). Sanat, tarih boyunca farklı zamanlarda ve farklı toplumlarda başka şekillerde olagelmıştır. Sanatın farklı şekillerde ortaya çıkmasında pek çok etken saymak mümkündür.

“Sanat, Yeniçağ’a kadar toplumun ve dinin hizmetinde, yarar gözetir bir etkinlik alanı olarak kaldı ve kuramdan çok uygulamayla ilgili oldu, büyük ölçüde zanaata yakın durdu. Her çağın sanattan anladığı ve sanattan beklediği başka başka oldu. İlk uygarlıklar döneminde sanatın dinsel-toplumsal bir işlevselliği vardı. Bu çağın sanatçısı özgür yaratıcı değildi, sanatta bireysel etken tümüyle geri itilmişti, sanatçı bir toplum hizmetlisiydi. Bu zamanlarda sanatsal incelik sanatçının toplumsal gerekler çerçevesinde değil de kendiliğinden gerçekleştirdiği bir incelikti. Ortaçağ’da *ars* hem bugünkü anlamda sanatı hem her anlamda bilimsel, felsefî, zanaatsal uygulamayı karşılıyordu.” (Timuçin, 2000: 287).

Eski toplumlarda özel bir işlevi olan sanat, Yeniçağ ile birlikte bambaşka bir boyut kazanmıştır. Timuçin’in (2000:288) Rodin’den aktardığına göre, sanat insanın en yüce görevidir, çünkü sanat dünyayı anlamak ve anlatmak isteyen düşüncenin çabasıdır.

Sanat ve psikoloji kavramları tarih boyunca sıklıkla yan yana gelmiştir. Örneğin, kendini sözle ifade etmekte güçlük çeken insanlarda resim ve el sanatları gibi uğraşlarla tedavi edilmesi amacıyla sanat, bir terapi aracı olarak kullanılmaktadır. Bu uğraşlar, motor becerilerin, algısal yetilerin ve öz saygının artırılmasını amaçlamaktadır (Budak, 2017:630). Diğer taraftan, sanatın pek çok alanında da psikolojinin etkilerini görmek mümkündür. Özellikle modern sanat akımlarının başladığı dönemlerde öne çıkan ve başta Sürrealizm olmak üzere bazı sanat akımlarının psikoloji ile ilişkili olduğu bilinmektedir. Sürrealizm, 20. yüzyılın başlarında Avrupa’dan yayılan modern sanat akımlarından biridir ve 1924’te şair Andre Breton’un yayımladığı bir bildiri ile temelleri atılmıştır (Pischel, 1983:666). Dadaizmde olduğu gibi Sürrealizme göre de Avrupa’nın bütün değerleri (dinsel, ahlaki görüşler, aile anlayışı, milli devlet sistemi) yıkılmalıdır. Mantığın yerini Freud’un bilinçaltı, düş, sayıklama ve çıldırma hali

almalıdır. Bu iç hayatın devleti üzerinde, 'libido'nun şehvet arzusu egemendir (Turani, 2019:617). Sadece resim alanında değil, aynı zamanda heykel, edebiyat, sinema ve tiyatro gibi sanatın hemen her alanına yayılan sürrealizm, resim ve heykelde betileri gerçek dünyadaki ilişkilerine göre ele almaz. Aksine, bunlar asla var olmayacak düşsel bir ortam yaratacak bir kompozisyon içinde sunulurlar (Sözen ve Tanyeli, 2010:116).

20. yüzyılın önemli düşünürlerinden biri olan Sigmund Freud'a göre, insan davranışı nedensiz değildir. En önemsiz sözden, hareketten en yüce atılımlara dek her davranışın bir nedeni vardır. Freud'un 'ruhsal gerekircilik' olarak adlandırdığı bu sav psikanalitik kuramın temel varsayımıdır (Bozkurt, 2013:194). Freud tarafından ortaya atılan ve sürrealizmin çıkış noktası olan psikanaliz teorisi ise, daha sonraları farklı versiyonlarının çıkmasına rağmen ortak noktaları, kişiliğe ve davranışlara dinamik bir bakış açısından bakmalarıdır ve çocukluk döneminde yaşanan deneyimler ve bilinçdışı etkenlerin hem kişiliğin hem de patolojinin gelişmesinde belirleyici bir rol oynadığını savunur (Budak, 2017:596).

2. Politik Psikoloji Kavramı

Politik psikoloji kavramını açıklamak için öncelikle psikoloji kavramının ne olduğuna bakmak gerekir. Psikoloji oldukça geniş bir uygulama alanına sahip bilim dalıdır. Psikolojinin konusu canlı varlıkların duyuş, düşünüş ve davranışlarıdır. Psikolojinin amacı da duyuş düşünüş ve davranışların bağlı bulunduğu kanunları bulmaktır. Bu bilim kurulu beri psikolojinin konusunu bütün psikologların onaylayabileceği bir biçimde tanımlamak zor olmuştur (Baymur, 1997:1). Psikoloji kavramı, modern bir bilim dalı olarak kabul edildiğinden bu yana farklı zamanlarda farklı bilim adamlarınca çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Timuçin'e (2000:281) göre psikoloji, ruhsal olayları ve insan davranışlarını inceleyen bir bilim dalıdır. 19. yüzyıldan önce felsefenin duyu ve düşünce araştırmasıyla ilgili bölümüyken, 19. yüzyıldan sonra ruhun yapısını ve ruhsallığın yasalarını nesnel yöntemlerle araştıran bir deney bilimi haline gelmiştir. Bu noktada "davranışın, salt gözlenebilir davranış olmadığını, davranışla ilgili veya davranışın altında yatan her türlü olguyu, süreci de içine aldığı" (Budak, 2017:599) belirtmek gerekir. Baymur ise psikolojiyi beş farklı şekilde tanımlamıştır (Baymur, 1997:1):

- 1-Psikoloji, zihinde geçen bilinç olaylarının incelenmesidir.
- 2-Psikoloji, insan ve hayvanların davranışlarının bilimsel olarak incelenmesidir.
- 3-Psikoloji, kişilerarası ilişkileri inceleyen bir bilim dalıdır.
- 4-Psikoloji, insan ve çevresi arasındaki ilişkileri inceleyen bir bilimdir.
- 5-Psikoloji, insanın çevresine uyum sürecinin incelenmesidir.

İnsan psikolojisinin bireyin siyasi hayatına etki ettiğini ve kendi siyasi görüşüne göre bir siyasi davranış geliştirdiğini söylemek mümkündür. Genel anlamda siyasi davranış, terörizm ve savaş gibi uç davranışlardan başlayarak oy verme gibi olağan davranışlara kadar, siyasi olarak sonuçlanmak üzere tasarlanmış, her türlü eylem şeklinde tanımlanabilir (Kansu ve Tarhan, 2018:1-18). Psikolojinin amacı, "insanların niçin ve nasıl davrandıklarını incelemektir. Düşünme, belleme, hayal kurma nasıl olmaktadır? Nasıl öğreniyor ve nasıl unutuyoruz? Zeka, yetenek ve kişilik bakımlarından insanlar arasında ne gibi farklar vardır? Çevresi ve toplum insanı nasıl etkilemektedir?" (Baymur, 1997:1) sorularına cevap bulmaktır. İşte bu amaçlar doğrultusunda düşünüldüğünde politik psikolojiyi anlamak daha kolay olacaktır. Politik psikoloji, Siyaset Bilimi, Uluslararası İlişkiler, Psikiyatri, Sosyal Psikoloji, İletişim, Sosyoloji

ve Felsefe gibi farklı disiplinlerden isimlerin çalışmalarını içermektedir. Politik psikoloji, büyük grupların, kitlelerin ve ulusların birbirleriyle olan ilişkilerini ele alarak, bu ilişkilerde rol oynayan psikolojik etmenleri değerlendirmektedir. Politik psikoloji bunun yanı sıra büyük gruplar ve uluslarla, bunların liderleri ve liderler arasındaki ilişkilerin psikolojik boyutlarını incelemektedir (Çevik, 2009:15). Politik psikoloji, politika ile doğrudan ya da dolaylı bir ilişkisi olan bireylerin; yaşam tarzları başta olmak üzere bir çok gelişimsel zeminde kişisel, sosyal, duygusal ve kitlesel anlamda davranışlarını temel alır (Kansu ve Tarhan, 2018: 3). Ayrıca, siyasi davranış, tutum ve duyguların kökenini inceleyen politik psikoloji toplumsal ve siyasal süreçlerle ilgili rasyonel ve irrasyonel davranışları açıklamaya çalışır (Kansu ve Tarhan, 2018:1-18). Politik psikolojinin araştırma alanlarından biri de terörizm ve teröristlerin psikolojisiyle, ulusal ve etnik kimliklerin psikolojisidir. Bunun yanı sıra, terörle mücadele eden grupların psikolojisi de politik psikolojinin araştırma alanıdır (Çevik, 2009:15).

3. Politik Psikolojide Seçilmiş Zafer ve Seçilmiş Travma

Travma kavramı, fiziksel veya ruhsal olmak üzere maruz kalınmış olumsuz durumlar için kullanılabilmektedir. Tıp alanında dış etkenlerin açmış olduğu fiziksel yaralar için kullanılırken, psikoloji alanında ise dış etkenler tarafından oluşturulan ruhsal çöküntü olarak ele alınmaktadır. Ruhsal travmalar, bireyin kişiliği ve ruhsal yapısı üzerinde az ya da çok kalıcı etki bırakabilen olağandışı ve felaket sayılabilecek bir yaşantının anılarından kaynaklanan rahatsızlık ve bunaltı durumu olarak tanımlanabilir. Deprem, yangın ve sel gibi doğal afetler, savaşlar, ırk, din veya mezhep ayrımcılığı, boşanma, reddedilme, çocuk istismarı, tecavüz, işkence vb. yaşanmış olaylar ruhsal travmalara örnek olarak sayılabilir. Yaşanan bu ruhsal travmalar, olayların ağırlığına olduğu kadar aynı zamanda kişinin duyarlılığına ve dayanıklılığına da bağlı bir durumdur. Yani, aynı olay, farklı kişilerde farklı ruhsal travmalara neden olabilmektedir (Budak, 2017:741).

Çevik'e göre (2009:53) seçilmiş travma kavramı, bir grubun başka bir grup üzerinde yarattığı mağduriyet duygularının yaşandığı olayları ifade etmektedir ve bu mağduriyeti yaşayan ve acıyı çeken toplumun yaşadığı bu aşağılanma duyguları karşısında yas tutamaması seçilmiş travmaya dönüşmektedir. Yaşanılan bu travmalar nesilden nesile aktararak bireyler üzerinde sanki yeni yaşanmış gibi algılanabilmektedir. Yani geçmişte yaşanmış travmatik bir olaya sanki yeni yaşanmış gibi tepki verilebilmektedir. Seçilmiş travma, düşman grubun elinde kahraman imajı kurbanlar veya her ikisi ile de bağlantılı, büyük grubun atalarının kitlesel travmasının temsiliyetini anlatır. Tabii ki büyük gruplar kurban olmaya niyetli değildirler, fakat efsaneleştirmeyi ve olayın akli temsiliyetini psikolojize etmeyi seçerler (Volkan, 2015). Buna karşın seçilmiş zaferler ise bir grubun başka bir gruba karşı üstünlük kurması ve o gruba karşı zafer kazanma duygusu yaratan olaylar için kullanılır. Seçilmiş zaferler de seçilmiş travmalar gibi efsaneleşmektedir. Bu olaylar grubun kimliğinin bir parçası olurlar ve kolayca bir kenara bırakılmazlar. İki grup arasında yaşanan ilişkilerde bir olay bir grup için 'seçilmiş zafer' olurken diğer grup için 'seçilmiş travma'dır (Çevik, 2009: 71).

Öte yandan psikolojide en geniş ölçüde yararlanılan ve psikolojik ilke ve kuramların en çok uygulandığı alanlardan biri eğitimidir. Ana babalar çocuklarını anlama ve yetiştirmede, öğretmenler öğrencilerine daha iyi rehberlik etmede psikolojinin sağladığı bilgi ve tekniklerden yararlanırlar (Baymur, 1997:1). Bu bağlamda hem seçilmiş zaferler hem de seçilmiş travmalar, insanın çocukluğundan itibaren etkilendiği ve içselleştirdiği kavramlardır. Bunu hayatları boyunca farklı şekillerde yaşarlar. Yani, seçilmiş travmalar ve seçilmiş zaferler çocuk

büyüdükçe ebeveyninin bilinçli ve bilinçdışı konuşmaları, öyküleri, ninnileri, ritüelleriyle ve daha sonra eğitim ve toplumsal festivallerle, şarkı ve törenlerle insanın iç dünyasına alınmaya devam eder (Çevik, 2009:72).

4. Metodoloji ve Bulguların Analizi

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmada, politik psikolojide yer alan ‘seçilmiş travma’ ve ‘seçilmiş zafer’ kavramları çerçevesinde tarihsel travmatik olayların konu edildiği resim sanatı üzerinden bireylerin bu olaylara bakış açılarını nasıl şekillendirdiğinin ortaya konması hedeflenmektedir. Bu amaç çerçevesinde Mersin Üniversitesi’nde öğrenim görmektedir olan Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin resim sanatına olan beğenileri politik psikoloji bağlamında incelenmiştir. Araştırma, politik psikolojide ‘seçilmiş travma’ ve ‘seçilmiş zafer’ duygularının bireylerin sanata bakışlarını etkileyip etkilemediğini göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

4.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Mersin Üniversitesi’nde öğrenim gören Türk ve yabancı uyruklu öğrenciler oluşturmaktadır. Bu kapsamda, Mersin Üniversitesi’nin farklı bölümlerinde okuyan Türk ve yabancı uyruklu 443 öğrenci ile tesadüfi örneklem yöntemi ile yüz yüze görüşülerek, anket formu uygulanmıştır.

4.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada alan araştırması yöntemi kullanılarak, yüz yüze anket çalışması ile veriler elde edilmiştir. Yapılan literatür araştırması ve güncel değerlendirmeler neticesinde anket formu hazırlanmıştır. Anket formu ilk olarak 10 kişilik bir kontrol grubuna uygulanarak, gerekli görülen düzeltmeler yapılmış ve daha sonra örneklem grubuna uygulanmıştır. Araştırma kapsamında ankete katılan öğrencilere Türk-İslam tarihi ve Batı dünyası açısından önem arz eden tarihi olayların resimleri gösterilerek, bu resimler hakkındaki görüşleri 5’li Likert ölçeğine göre değerlendirmeleri istenmiştir.

Araştırma kapsamında ankete katılan öğrencilere gösterilen resimlerin beğenilirliklerine yönelik betimleyici analiz yapılmıştır. Ankette katılımcılara 8 farklı resim gösterilmiştir. Bu resimler, Türk-İslam dünyası ile Batı-Hristiyan dünyası açısından önemli tarihi sahneleri gösteren yağlıboya tablolarından oluşmaktadır. Bu resimler, Ressam Fausto Zonaro tarafından yapılmış “Tekneler Haliç’e İndirilirken”, “İstanbul’un Fethi”, Ressam Sami Yetik tarafından yapılmış “Atatürk Anafartalar’da”, Ressam Aydın Erkmen tarafından yapılmış “Atatürk ve Büyük Taarruz”, Ressam Émile Signol tarafından yapılmış “Clairvauxlu Bernard 2. Haçlı Seferi Öncesinde Vaaz Verirken”, “Kudüs’ün İşgali”, Ressam Charles Philippe Larivière tarafından yapılmış “Montgisard Muharebesi” ve Ressam Eugène Delacroix tarafından yapılmış olan “Haçlı Ordusunun 1204’te İstanbul’u Ele Geçirisi” isimli yağlıboya tablolarından oluşmaktadır.

4.4. Verilen Toplanması ve Değerlendirilmesi

Araştırmada uygulanan anket, katılımcılarla yüz yüze yapılmıştır. Soru formunun objektif bir şekilde cevaplanması için ankete katılanların kimlik bilgileri alınmamış ve anket doldurma esnasında katılımcılara hiçbir şekilde müdahale edilmemiştir. Elde edilen veriler, bilgisayar ortamında bir istatistik analiz yazılımına aktarılmış ve frekans analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen veriler tablo halinde Microsoft Word yazılımına aktarılmıştır.

4.5. Araştırma Bulgularının Analizi

4.5.1. Demografik Bulgular

Tablo 1. Demografik İstatistikler (n=443)

Değişken	Grup	F	%
Uyruk	Türkiye Cumhuriyeti	223	50,3
	Türki Cumhuriyetler	51	11,5
	Arap Ülkeleri	98	22,1
	Afrika Ülkeleri	44	9,9
	Diğer	27	6,1
Yaş	20 ve altı	182	41,1
	21-24 yaş arası	226	51,0
	25 yaş ve üzeri	35	7,9
Cinsiyet	Kadın	215	48,5
	Erkek	228	51,5
Medeni Durum	Evli	22	5,0
	Bekar	421	95
Fakülte	Fakülte ve Yüksekokul	343	77,4
	Meslek Yüksekokulu	100	22,6
Sınıf	1. Sınıf	183	41,3
	2. Sınıf	109	24,6
	3. Sınıf	82	18,5
	4. Sınıf	69	15,6
Daha Önce Türkiye’de Bulunma Durumu	Evet	99	22,3
	Hayır	121	27,3
Kaç Yıldır Türkiye’de Bulunduğu	1 yıl	41	9,3
	2 yıl	38	8,6
	3 yıl	50	11,3
	4 yıl	33	7,4
	5 yıl	28	6,3
	6 yıl ve üstü	30	6,8
Nerede İkamet Ettiği	Ev	266	60,0
	Yurt	177	40,0
Toplam		443	100,0

Katılımcıların %48,5’ini kadınlar oluştururken, %51,5’ini erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların cinsi Ankete katılanların yaş aralığının %41,1’i 20 yaş ve altı, %51,0’lık kısmını ise 21-24 yaş arası grup oluşturmaktadır. Katılımcıların %77,4’ü 4 yıllık eğitim veren Fakülte okurken, %22,6’lık kısmını ise 2 yıllık eğitim veren Meslek Yüksekokullarında okuyan öğrencilerden oluşmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin uyruklarına göre dağılımlarına bakıldığında ise, %50,3 Türkiye Cumhuriyeti, %11,5 Türki Cumhuriyetler, %22,1 Arap ülkeleri, %9,9 Afrika ülkeleri ve %6,1’lik kısmının ise diğer yabancı ülke uyruğuna tabi öğrenciler olduğu görülmektedir. Diğer grubunda yer alan öğrenciler Avrupa’nın çeşitli ülkelerinden gelen öğrencilerden oluşmaktadır.

Sonuç olarak kadın ve erkek öğrencilerin yaklaşık, 4 yıllık eğitim veren Fakülte ve Yüksekokullarda eğitim görenlerin ağırlıkta olduğu, Türk ve yabancı uyruklu katılımcıların oranları kıyaslandığında ise bir birine yakın oranlarda olduğu görülmektedir. Yabancı uyruklu

katılımcıların arasında ise Arap ülkesi vatandaşı olan katılımcıların oranının diğer yabancı ülkelere göre ağırlıkta olduğu dikkat çekmektedir. Katılımcıların yaklaşık olarak %13'ü beş yıl ve üzerine ikamet ederken; %60'ı evde, %40'ı yurttadır.

Tablo 2. Türkiye'nin Tarihine ve Resim Sanatına Duyulan İlgisi Düzeyleri

Değişken	Grup	F	%
Türkiye'nin tarihine ilgi duyuyor musunuz?	Evet	379	85,6
	Hayır	64	14,4
Türk tarihiyle ilgili bilgi düzeyiniz nedir?	Oldukça Bilgim Var	53	12,0
	Bilgim Var	198	44,7
	Az Bilgim Var	180	40,6
	Hiç Bilgim Yok	12	2,7
Resim sanatına ilgi duyuyor musunuz?	Evet	253	57,1
	Hayır	190	42,9
Resim ya da başka bir sanat dalıyla uğraşıyor musunuz?	Evet	163	36,8
	Hayır	280	63,2
En sevdiğiniz resim türü hangisidir? (Konusuna göre)	Portre	132	29,8
	Natürmort	88	19,9
	Soyut Resim	48	10,8
	Figür	35	7,9
	Peyzaj	126	28,4
	Enteriyör	14	3,2
En sevdiğiniz resim türü hangisidir? (Kullanılan malzemeye göre)	Yağlı Boya	140	31,6
	Karakalem	160	36,1
	Fresko	42	9,5
	Hat	27	6,1
	Suluboya	20	4,5
	Pastel	23	5,2
	Ebru	31	7,0
Evinizin duvarlarında resim var mı?	Evet	241	54,4
	Hayır	202	45,6
Resim sergilerine gider misiniz?	Evet	139	31,4
	Hayır	304	68,6
Daha önce ünlü ressamların resimlerinin bulunduğu müzeye gittiniz mi?	Evet	121	27,3
	Hayır	322	72,7
Sosyal medyadan resim sayfalarını takip ediyor musunuz?	Evet	260	58,7
	Hayır	183	41,3
Sanat tarihine ilgi duyuyor musunuz?	Evet	236	53,3
	Hayır	207	46,7
Tarihi resimler ilginizi çekiyor mu?	Evet	320	72,2
	Hayır	123	27,8
Toplam		443	100,0

Araştırmaya katılan 443 öğrenciye sorulan demografik soruların ardından Türkiye'nin tarihine ve resim sanatına duydukları ilgiye yönelik kategorik sorular yöneltilmiştir.

Araştırma katılımcılarının %85,6'sı Türkiye'nin tarihine ilgi duyduklarını belirtirken, %12,0'ı oldukça bilgim var, %44,7'si bilgim var, %40,6'sı az bilgim var ve %2,7'lik kısmı ise hiç bilgim yok cevaplarını vermişlerdir.

Katılımcıların %57,1'lik kısmı resim sanatına ilgi duyduğunu belirtirken, %42,9'luk kısmı ise resim sanatına ilgi duymadıklarını belirtmiştir. %53,3'lük kısım sanat tarihine ilgi duyduğunu, %46,7'lik kısım da sanat tarihine ilgi duymadığını belirtmiştir. Tarihi resimlerin

katılımcıların ilgisini çekme oranlarında ise %72,2'lik kısım evet, %28,8'lik kısım ise hayır cevabını vermiştir.

Katılımcıların konusuna göre en sevdiği resim türünde ilk üç, portre (%29.8), peyzaj (%28.4), natürmort (%19.9) olurken, kullanılan malzemeye göre ise karakalem (%36.1), yağlı boya (%31.6) ve fresko (%9.5) olarak belirlenmiştir. Katılımcıların %54.4'ünün evinde resim bulunmakta iken, resim sergisine gidenlerin oranı ise %68.6 olarak belirlenmiştir. Bu verilere göre katılımcıların resim sanatıyla ilgisinin kayda değer nitelikte olduğu belirlenmiştir.

4.5.2. Güvenilirlik Analizi Bulguları

Tablo 3. Resim Beğenilirlik Puanları Güvenilirlik Analizi İstatistikleri (n=443)

Maddeler	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach Alfa Değeri
1. Tekneler Haliç'e İndirilirken	,298	,789
2. İstanbul'un Fethi	,352	,783
3. Atatürk Anafartalarda	,325	,786
4. Atatürk ve Büyük Taarruz	,429	,773
5. Clairvauxlu Bernard 2. Haçlı Seferi Öncesinde Vaaz Verirken	,569	,750
6. Kudüs'ün İşgali	,620	,740
7. Montgisard Muharebesi	,678	,730
8. Haçlı Ordusunun 1204'te İstanbul'u Ele Geçirishi	,632	,737
Cronbach Alfa Değeri	.777	
Hotelling' T²	F _{7;436} =46,843(p≤0,05)	
Toplanamazlık	F _{7;442} =97,073 (p>0,05)	
Sınıflararası R (Tekli ve Ortalama Ölçüm)	r=,315/,787 (p≤0,05)	

Güvenilirlik analizi, araştırmada katılımcılara yöneltilen 8 resme yönelik beğeni puanları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Beğeni ölçeğinin 0,777 olan Cronbach Alfa katsayısı, ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Ölçekte yer alan maddeler incelendiğinde, ölçeğin güvenilirlik değerini düşüren herhangi bir madde olmadığı, dolayısıyla ölçekten çıkartılması gereken bir madde olmadığı anlaşılmaktadır. Ölçeğe ait güvenilirlik istatistikleri Tablo 3'te sunulmuştur.

4.5.3. Resim Beğeni Puanları Betimleyici İstatistikleri

Tablo 4. Resimlerin Beğenilirliklerine Yönelik Betimleyici İstatistikler (n=443)

	Std. Sapma	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Tekneler Haliç'e İndirilirken	4,1828	,81860	5	1,1	13	2,9	46	10,4	211	47,6	168	37,9
İstanbul'un Fethi	4,0745	,95195	7	1,6	29	6,5	56	12,6	183	41,3	168	37,9
Atatürk Anafartalar'da	4,3047	,91476	6	1,4	17	3,8	51	11,5	131	29,6	238	53,7
Atatürk ve Büyük Taarruz	4,4673	,85654	7	1,6	14	3,2	23	5,2	120	27,1	279	63,0
Clairvauxlu Bernard 2. Haçlı Seferi Öncesinde Vaaz Verirken	3,6050	1,22370	35	7,9	52	11,7	87	19,6	148	33,4	121	27,3
Kudüs'ün İşgali	3,3431	1,32659	51	11,5	81	18,3	81	18,3	125	28,2	105	23,7
Montgisard Muharebesi	3,7246	1,16549	23	5,2	53	12,0	81	18,3	152	34,3	134	30,2
Haçlı Ordusunun 1204'te İstanbul'u Ele Geçirışı	3,4086	1,36790	54	12,2	78	17,6	64	14,4	127	28,7	120	27,1

Araştırma kapsamında ankete katılan öğrencilere gösterilen resimlerin beğenilirliklerine yönelik betimleyici analiz yapılmıştır. Ankette katılımcılara 8 farklı resim gösterilmiştir. Bu resimler, Türk-İslam dünyası ile Batı-Hristiyan dünyası açısından önemli tarihi sahneleri gösteren yağlıboya tablolardan oluşmaktadır. Ankete katılanların beğeni düzeylerine göre vermiş oldukları cevaplara bakıldığında en çok beğeni alan resmin 'Atatürk ve Büyük Taarruz' adlı tablonun olduğu görülmektedir (Resim 1). Katılımcıların %63,0'lık kısmı bu tabloyu çok beğendiğini; %27,1'lik kısmı ise beğendiğini belirtmiştir.

Resim 1. Atatürk ve Büyük Taarruz.

Ressam: Aydın Erkmen.

Resim 2. Kudüs'ün İşgali.

Ressam: Émile Signol.

Ankete katılanların beğeni düzeylerine göre vermiş oldukları cevaplara bakıldığında en az beğeni alan resim ise 'Kudüs'ün İşgali' adlı tablonun olduğu görülmektedir (Resim 2). Katılımcıların %11,5'i bu tabloyu hiç beğenmediğini; %18,3'lük kısmı ise beğenmediğini belirtmiştir. Resimlerin beğenilirliklerine yönelik diğer betimleyici istatistikler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 5. Resimlerin Beğenilirlik Puanlarının Uyruklara Göre Betimleyici İstatistikleri
(n=443)

	Uyruk				
	Türkiye	Türki Cumhuriyetler	Arap Ülkeleri	Afrika Ülkeleri	Diğer
Resimler	$\bar{x}$	$\bar{x}$	$\bar{x}$	$\bar{x}$	$\bar{x}$
Tekneler Haliç'e İndirilirken	4.1166	4.2157	4.3061	4.3636	3.9259
İstanbul'un Fethi	4.1211	4.0196	4.1633	3.8864	3.7778
Atatürk Anafartalar'da	4.4260	4.5098	4.0408	4.0909	4.2222
Atatürk ve Büyük Taarruz	4.6099	4.6275	4.2449	4.1591	4.2963
Clairvauxlu Bernard 2. Haçlı Seferi Öncesinde Vaaz Verirken	3.9193	3.6275	3.0510	3.4091	3.2963
Kudüs'ün İşgali	3.5202	3.5882	2.9898	3.2045	2.9259
Montgisard Muharebesi	3.8430	3.9020	3.5918	3.5682	3.1481
Haçlı Ordusunun 1204'te İstanbul'u Ele Geçirışı	3.5426	3.5686	3.2245	3.2727	2.8889

Tablo 5'te katılımcıların 8 ayrı resim için belirttikleri ortalama beğeni puanları yer almaktadır. Tabloda yer alan istatistikler incelendiğinde ankete katılanların genel olarak Türk ve İslam tarihini ilgilendiren resimlere daha yüksek beğeni puanları verdikleri görülmektedir. Tekneler Haliç'e İndirilirken resmine en yüksek puanı Afrika ülkeleri uyruklu öğrenciler verirken, en düşük puanı ise diğer grubundaki yabancı uyruklu öğrenciler vermiştir. İstanbul'un Fethi resmine en yüksek beğeni puanını Arap uyruklu öğrenciler vermiştir. Buna karşın en düşük puanı yine diğer grubundaki yabancı uyruklu öğrenciler vermiştir.

Atatürk Anafartalar'da ile Atatürk ve Büyük Taarruz isimli resimlere en yüksek beğeni puanını Türki Cumhuriyetler uyruklu öğrencilerin verdiği görülmekteyken en düşük puanları ise Arap

ve Afrika ülkeleri uyruklu öğrenciler vermiştir. Clairvauxlu Bernard 2. Haçlı Seferi Öncesinde Vaaz Verirken isimli resme en yüksek beğeni puanını Türk uyruklu öğrenciler verirken, en düşük puanı Arap uyruklu öğrenciler vermiştir.

Kudüs'ün İşgali, Montgisard Muharebesi ve Haçlı Ordusu'nun 1204'te İstanbul'u Ele Geçirışı isimli resimlere en yüksek beğeni puanı verenler Türkiye Cumhuriyetleri uyruklu öğrenciler olmuştur. Buna karşın Kudüs'ün İşgali, Montgisard Muharebesi ve Haçlı Ordusu'nun 1204'te İstanbul'u Ele Geçirışı isimli resimlere en düşük beğeni puanını diğer grubundaki yabancı uyruklu öğrenciler vermiştir.

4.5.4. Fark Testi Bulguları

Tablo 6. Uyruk Değişkenine Göre Resimlerin ANOVA Testi Bulguları (n=443)

Değişkenler		Karelerin Ortalaması	Serbestlik Derecesi	Ortalamalar Karesi	F	Sig.
Atatürk Anafartalar'da	Gruplar arası	14,446	4	3,612	4,451	,002*
	Grup İçi	355,414	438	,811		
	Toplam	369,860	442			
Atatürk ve Büyük Taarruz	Gruplar arası	15,657	4	3,914	5,555	,000*
	Grup İçi	308,618	438	,705		
	Toplam	324,275	442			
Clairvauxlu	Gruplar arası	56,390	4	14,097	10,198	,000*
Bernard 2. Haçlı Seferi Öncesinde	Grup İçi	605,480	438	1,382		
Vaaz Verirken	Toplam	661,869	442			
Kudüs'ün İşgali	Gruplar arası	27,834	4	6,958	4,064	,003*
	Grup İçi	750,013	438	1,712		
	Toplam	777,847	442			
Montgisard Muharebesi	Gruplar arası	16,509	4	4,127	3,096	,016*
	Grup İçi	583,893	438	1,333		
	Toplam	600,402	442			
*p<0,05,						

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen bir başka analiz katılımcıların 8 ayrı resme verdikleri beğeni puanlarının uyruk değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığının araştırılması olmuştur. Ortalamalar puanlar üzerinden gerçekleştirilen ANOVA testi (Tek Yönlü Varyans Analizi) bulguları incelendiğinde, “Uyruk” değişkenine göre 8 resim içerisinde 5 tanesinin istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı anlaşılmıştır (p<0,05).

Tablo 7. Uyruk Değişkenine Göre Atatürk Anafartalar'da Resmi Post-Hoc Testi Bulguları (n=443)

Beğeni Ortalaması	Uyruk	n	Ort.	Ort Farkı (I-J)	p-değeri
Türkiye (n=223) Ort. 4,4260	Türki Cumhuriyetler	51	4,5098	-,08379	,975
	Arap Ülkeleri	98	4,0408	,38519*	,004
	Afrika Ülkeleri	44	4,0909	,33510	,162
	Diğer	27	4,2222	,20379	,801
Türki Cumhuriyetler (n=51) Ort. 4,5098	Türkiye	223	4,4260	-,08379	,4668
	Arap Ülkeleri	98	4,0408	,46899*	,8950
	Afrika Ülkeleri	44	4,0909	,41889	,9266
	Diğer	27	4,2222	,28758	,8748
Arap Ülkeleri (n=98) Ort. 4,0408	Türkiye	223	4,4260	-,38519*	-,0861
	Türki Cumhuriyetler	51	4,5098	-,46899*	-,0430
	Afrika Ülkeleri	44	4,0909	-,05009	,3977
	Diğer	27	4,2222	-,18141	,3549
Afrika Ülkeleri (n=44) Ort. 4,0909	Türkiye	223	4,4260	-,33510	,0719
	Türki Cumhuriyetler	51	4,5098	-,41889	,0888
	Arap Ülkeleri	98	4,0408	,05009	,4979
	Diğer	27	4,2222	-,13131	,4719
Diğer (n=27) Ort. 4,2222	Türkiye	223	4,4260	-,20379	,2990
	Türki Cumhuriyetler	51	4,5098	-,28758	,2997
	Arap Ülkeleri	98	4,0408	,18141	,7177
	Afrika Ülkeleri	44	4,0909	,13131	,7345
*p<0,05					

Her bir resim türüne yönelik beğenin hangi uyruklar arasında anlamlı olarak farklılaştığını tespit etmek için Post-Hoc testleri gerçekleştirilmiştir. Atatürk Anafartalar'da adlı resmin Tukey Post-Hoc Testi bulgularına göre beğeni puanları sadece Türk ve Arap uyruklu öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmıştır ($p<0,05$). Anlamlı farkın hangi uyruğun olduğu incelendiğinde Arap uyruklu öğrencilerin en düşük beğeni puanına sahip olduğu görülmüş olup ($\bar{x}=4,04$). Türk öğrencilerin ortalama beğeni puanı anlamlı şekilde daha yüksektir ($\bar{x}=4,42$). Diğer uyruklar arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 8. Uyruk Değişkenine Göre Atatürk ve Büyük Taarruz Resmi Post-Hoc Testi Bulguları (n=443)

Beğeni Ortalaması	Uyruk	n	Ort.	Ort Farkı (I-J)	p-değeri
Türkiye (n=223) Ort. 4,6099	Türki Cumhuriyetler	51	4,6275	-,01759	1,000
	Arap Ülkeleri	98	4,2449	,36497*	,003
	Afrika Ülkeleri	44	4,1591	,45077*	,011
	Diğer	27	4,2963	,31357	,356
Türki Cumhuriyetler (n=51) Ort. 4,6275	Türkiye	223	4,6099	,01759	1,000
	Arap Ülkeleri	98	4,2449	,38255	,065
	Afrika Ülkeleri	44	4,1591	,46836	,054
	Diğer	27	4,2963	,33115	,461
Arap Ülkeleri (n=98) Ort. 4,2449	Türkiye	223	4,6099	-,36497*	,003
	Türki Cumhuriyetler	51	4,6275	-,38255	,065
	Afrika Ülkeleri	44	4,1591	,08581	,980
	Diğer	27	4,2963	-,05140	,999
Afrika Ülkeleri (n=44) Ort. 4,1591	Türkiye	223	4,6099	-,45077*	,011
	Türki Cumhuriyetler	51	4,6275	-,46836	,054
	Arap Ülkeleri	98	4,2449	-,08581	,980
	Diğer	27	4,2963	-,13721	,963
Diğer (n=27) Ort. 4,2963	Türkiye	223	4,6099	-,31357	,356
	Türki Cumhuriyetler	51	4,6275	-,33115	,461
	Arap Ülkeleri	98	4,2449	,05140	,999
	Afrika Ülkeleri	44	4,1591	,13721	,963
*p<0,05					

Uyruklar arasında anlamlı farkın gözleendiği bir diğer resim Atatürk ve Büyük Taarruz adlı resimdir. Gerçekleştirilen Tukey Post-Hoc testi sonucunda beğeni puanlarının sadece Türk öğrenciler ile Arap ve Afrika uyruklu öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür ($p<0,05$). Anlamlı farkın hangi uyruğun lehine olduğu incelendiğinde Afrika uyruklu öğrencilerin en düşük beğeni puanına sahip olduğu görülmüş olup ($\bar{x}=4,15$), Türk öğrencilerin beğeni puan ortalamaları anlamlı şekilde daha yüksektir ($\bar{x}=4,60$). Diğer uyruklar arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 9. Uyruk Değişkenine Göre Clairvauxlu Bernard 2. Haçlı Seferi Öncesinde Vaaz Verirken Resmi Post-Hoc Testi Bulguları (n=443)

Beğeni Ortalaması	Uyruk	n	Ort.	Ort Farkı (I-J)	p-değeri
Türkiye (n=223) Ort. 3,9193	Türki Cumhuriyetler	51	3,6275	,29183	,499
	Arap Ülkeleri	98	3,0510	,86826*	,000
	Afrika Ülkeleri	44	3,4091	,51019	,067
	Diğer	27	3,2963	,62299	,072
Türki Cumhuriyetler (n=51) Ort. 3,6275	Türkiye	223	3,9193	-,29183	,499
	Arap Ülkeleri	98	3,0510	,57643*	,038
	Afrika Ülkeleri	44	3,4091	,21836	,896
	Diğer	27	3,2963	,33115	,761
Arap Ülkeleri (n=98) Ort. 3,0510	Türkiye	223	3,9193	-,86826*	,000
	Türki Cumhuriyetler	51	3,6275	-,57643*	,038
	Afrika Ülkeleri	44	3,4091	-,35807	,449
	Diğer	27	3,2963	-,24528	,873
Afrika Ülkeleri (n=44) Ort. 3,4091	Türkiye	223	3,9193	-,51019	,067
	Türki Cumhuriyetler	51	3,6275	-,21836	,896
	Arap Ülkeleri	98	3,0510	,35807	,449
	Diğer	27	3,2963	,11279	,995
Diğer (n=27) Ort. 3,2963	Türkiye	223	3,9193	-,62299	,072
	Türki Cumhuriyetler	51	3,6275	-,33115	,761
	Arap Ülkeleri	98	3,0510	,24528	,873
	Afrika Ülkeleri	44	3,4091	-,11279	,995
*p<0,05					

Uyruklar arasında anlamlı farkın gözlemlendiği bir diğer resim de “Clairvauxlu Bernard 2. Haçlı Seferi Öncesinde Vaaz Verirken” adlı resimdir. Gerçekleştirilen Tukey Post-Hoc testi sonucunda beğeni puanlarının sadece Arap öğrenciler ile Türk ve Türki Cumhuriyet uyruklu öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür ($p<0,05$). Anlamlı farkın hangi uyruğun lehine olduğu incelendiğinde Arap öğrencilerin en düşük beğeni puanına sahip olduğu görülmüş olup ($\bar{x}=3,05$), Türk öğrencilerin beğeni puan ortalamaları anlamlı şekilde daha yüksektir ($\bar{x}=3,91$). Diğer uyruklar arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 10. Uyruk Değişkenine Göre Kudüs'ün İşgali Resmi Post-Hoc Testi Bulguları (n=443)

Beğeni Ortalaması	Uyruk	n	Ort.	Ort Farkı (I-J)	p-değeri
Türkiye (n=223) Ort. 3,5202	Türki Cumhuriyetler	51	3,5882	-,06806	,997
	Arap Ülkeleri	98	2,9898	,53038*	,008
	Afrika Ülkeleri	44	3,2045	,31563	,588
	Diğer	27	2,9259	,59425	,171
Türki Cumhuriyetler (n=51) Ort. 3,5882	Türkiye	223	3,5202	,06806	,997
	Arap Ülkeleri	98	2,9898	,59844	,064
	Afrika Ülkeleri	44	3,2045	,38369	,612
	Diğer	27	2,9259	,66231	,211
Arap Ülkeleri (n=98) Ort. 2,9898	Türkiye	223	3,5202	-,53038*	,008
	Türki Cumhuriyetler	51	3,5882	-,59844	,064
	Afrika Ülkeleri	44	3,2045	-,21475	,895
	Diğer	27	2,9259	,06387	,999
Afrika Ülkeleri (n=44) Ort. 3,2045	Türkiye	223	3,5202	-,31563	,588
	Türki Cumhuriyetler	51	3,5882	-,38369	,612
	Arap Ülkeleri	98	2,9898	,21475	,895
	Diğer	27	2,9259	,27862	,907
Diğer (n=27) Ort. 2,9259	Türkiye	223	3,5202	-,59425	,171
	Türki Cumhuriyetler	51	3,5882	-,66231	,211
	Arap Ülkeleri	98	2,9898	-,06387	,999
	Afrika Ülkeleri	44	3,2045	-,27862	,907
*p<0,05					

Uyruklar arasında anlamlı farkın gözlemlendiği bir diğer resim Kudüs'ün İşgali adlı resimdir. Gerçekleştirilen Tukey Post-Hoc testi sonucunda beğeni puanlarının sadece Arap uyruklu öğrenciler ile Türk ve Türki Cumhuriyetler uyruklu öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür ($p<0,05$). Anlamlı farkın hangi uyruğun lehine olduğu incelendiğinde Arap öğrencilerin ($\bar{x}=2,98$) Türk öğrencilerden ($\bar{x}=3,52$) anlamlı şekilde daha düşük beğeni puanına sahip olduğu görülmüştür. Diğer uyruklar arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 11. Uyruk Değişkenine Göre Montgisard Muharebesi Resmi Post-Hoc Testi Bulguları (n=443)

Beğeni Ortalaması	Uyruk	n	Ort.	Ort Farkı (I-J)	p-değeri
Türkiye (n=223) Ort. 3,8430	Türki Cumhuriyetler	51	3,9020	-,05891	,997
	Arap Ülkeleri	98	3,5918	,25121	,378
	Afrika Ülkeleri	44	3,5682	,27487	,600
	Diğer	27	3,1481	,69490*	,027
Türki Cumhuriyetler (n=51) Ort.3,9020	Türkiye	223	3,8430	,05891	,997
	Arap Ülkeleri	98	3,5918	,31012	,527
	Afrika Ülkeleri	44	3,5682	,33378	,625
	Diğer	27	3,1481	,75381*	,049
Arap Ülkeleri (n=98) Ort. 3,5918	Türkiye	223	3,8430	-,25121	,378
	Türki Cumhuriyetler	51	3,9020	-,31012	,527
	Afrika Ülkeleri	44	3,5682	,02365	1,000
	Diğer	27	3,1481	,44369	,394
Afrika Ülkeleri (n=44) Ort. 3,5682	Türkiye	223	3,8430	-,27487	,600
	Türki Cumhuriyetler	51	3,9020	-,33378	,625
	Arap Ülkeleri	98	3,5918	-,02365	1,000
	Diğer	27	3,1481	42003	,571
Diğer (n=27) Ort. 3,1481	Türkiye	223	3,8430	-,6949*	,027
	Türki Cumhuriyetler	51	3,9020	-,7538*	,049
	Arap Ülkeleri	98	3,5918	-,44369	,394
	Afrika Ülkeleri	44	3,5682	-,42003	,571
*p<0,05					

Uyruklar arasında anlamlı farkın gözlemlendiği bir diğer resim Montgisard Muharebesi adlı resimdir. Gerçekleştirilen Tukey Post-Hoc testi sonucunda beğeni puanlarının sadece Diğer uyruklu öğrenciler ile Türk ve Türki Cumhuriyetler uyruklu öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür ($p<0,05$). Anlamlı farkın hangi uyruğun lehine olduğu incelendiğinde Diğer uyruklu öğrencilerin ($\bar{x}=3,14$) Türki Cumhuriyetler uyruklu öğrencilerden ($\bar{x}=3,90$) anlamlı şekilde daha düşük beğeni puanına sahip olduğu görülmüştür. Diğer uyruklar arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($p>0,05$)..

SONUÇ

Bireylerin yaşamlarında içine bulundukları grupların/milletlerin tarihsel süreç içerisinde yaşadığı zaferlerin ya da travmaların etkisi olabilmektedir. Nesilden nesile aktarılan zafer ya da travmalar bireylerin olaylara bakışlarını, dünya görüşlerini, karşılaştıkları konuları değerlendirmelerini dahası diğer milletlere ilişkin duygularını da etkileyebilmektedir.

Bu değerlendirme çerçevesinde bu çalışmada, politik psikolojide kullanılan seçilmiş zafer ve seçilmiş travma kavramları çerçevesinde milletlerin tarihinde gerçekleşen tarihi zaferlerin veya travmatik olayların bireylerin sanata bakış açılarına nasıl şekillendirdiğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu amaç çerçevesinde Mersin Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 443 Türk ve yabancı uyruklu öğrenci ile yüz yüze görüşülerek anket formu uygulanmış ve öğrencilerden elde edilen veriler politik psikoloji bağlamında analiz edilmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulguları, politik psikolojide seçilmiş zafer ve seçilmiş travma kavramlarının insanların resim sanatına bakışlarını da etkilediği şeklinde yorumlamak mümkündür. Ankete katılan ve farklı ülkelerden gelen öğrencilere demografik soruların yanı sıra gösterilen 8 farklı resmi beğeni düzeylerine göre puanlamaları istenmiştir. Ankette yer alan resimler, teknik olarak birbirine benzer kompozisyonlarda ve tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle oluşturulmuş resimlerdir.

Elde edilen veriler göre, genel olarak Türk ve İslam tarihi açısından zaferle sonuçlanan resimlere daha yüksek beğeni puanları verdikleri görülmektedir. Ankete katılanların çoğunluğunun Türk ve İslam ülkesi uyruklu öğrenciler olduğu düşünüldüğünde Türk ve İslam tarihi açısından önemli zaferleri gösteren resimlerin daha yüksek puan ortalamasına sahip olması seçilmiş zafer kavramının bu noktada etkili olduğu yönünde yorumlamak mümkündür.

Benzer şekilde Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden gelen yabancı uyruklu öğrencilerin aynı teknik özelliklere ve benzer kompozisyonlarda çalışılmış resimler olmasına rağmen, resimlere, Türk, Arap, Türki Cumhuriyetler ve Afrika ülkeleri uyruklu öğrencilere göre daha düşük puanlar vermesi de seçilmiş travmanın etkileri olarak yorumlanabilir.

Örneğin İstanbul'un Fethi, hem Türk-İslam tarihi açısından hem de Batı-Hristiyan dünyası tarihi açısından önemli olaylardan biridir. Türk-İslam dünyası açısından büyük bir zafer olan bu fetih, Batı-Hristiyan dünyası açısından ise büyük bir yıkım ve travmadır. Üzerinden uzun yıllar geçse de nesilden nesile aktarılan bu psikolojik durumun insanların aynı tarz ve teknikle yapılan sanat eserlerine bakışlarını da etkileyebilmektedir. Bu araştırma ile politik psikolojide seçilmiş zafer ve seçilmiş travmanın insanların sanata bakış açılarını etkilediğini ve önemli ölçüde resimlerdeki politik mesajlara göre o resmi beğenip beğenmeyeceğine yön verdiğini söylemek mümkündür.

KAYNAKLAR

- Baymur, Feriha (1997). *Genel Psikoloji*. İstanbul:İnkılap Yayınevi.
- Bozkurt, Nejat (2013). *Sanat ve Estetik Kuramları*. Bursa Sentez Yayıncılık.
- Budak, Selçuk (2017). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara:Bilim ve Sanat Yayınları.
- Çevik, Abdulkadir (2009). *Politik Psikoloji*. Ankara:Dost Yayınevi.
- Kansu, A, Tarhan, N. (2018). Politik Psikoloji ve Politik Öz-Yeterlik. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (6), 1-18.
- İnan, Ece (2010) Politik Psikoloji ve Siyasal İletişim, <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/politikpsikoloji.pdf>
- Pischel, G. (1983). *Sanat Tarihi Ansiklopedisi*. (H. Kuruyazıcı, Ü. Alsaç, Çev.). İstanbul: Görsel Yayınları.
- Sözen, Metin ve Tanyeli, Uğur (2018). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Şahin, Tahir E. (1999). *Sanat Tarihi*. İstanbul:Serhat Yayınları.
- Timuçin, Afşar (2000). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul:Bulut Yayınları.
- Turani, Adnan (2019). *Dünya Sanat Tarihi*. İstanbul:Remzi Kitabevi.
- Volkan, Vamık (2015). *Seçilmiş Travma, Yetkinin Politik İdeolojisi ve Şiddet*, https://www.academia.edu/17928522/Secilmis_Travma Erişim Tarihi: 09.06.2020